

KOLMEKYMMENTÄ VUOTTA KANADAN METSISSÄ

**Paljon hikeä, vähän verta
ei kyyneleitä**

**Tauno Alkula
Tapani Alkula**

Tauno Alkula

Tapani Alkula

KOLMEKYMMMENTÄ VUOTTA KANADAN METSISSÄ

Paljon hikeä, vähän verta

ei kyyneleitä

Tauno Alkulan muistelmia Kanadasta ja vähän Suomestakin.
Äänitiedostoista kirjalliseen muotoon muokannut Tapani Alkula

Kannen kuva: Komeita douglaskuusia on kaadettu ja juonnettu
Kanadan metsissä, uusia istutettu tilalle kasvamaan.

© 2021 Alkula, Tauno ja Alkula, Tapani

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN 978-952-80-5077-3

Esipuhe

Kirja on kahden henkilön yhteistyön tulos, mutta vain Tauno on ollut Kanadassa ja vain hän on kertonut kokemuksistaan. Hän on sanellut äänitiedostot, joiden pohjalta Tapani on laatinut tekstin kirjalliseen muotoon. Tauno on luonnollisesti nähnyt ja hyväksynyt lopputuloksen.

Pääosin Kanadaan keskittyvä teksti vaatii pari kommenttia. Ensinnäkin paikoin hurjat ja poikkeukselliset kokemukset korostuvat joissakin aineiston osissa. Jostakin syystä ne pyrkivät esiin, vaikka suurin osa ajasta on ollut aivan tavallista, kovaa työtä ja yhteyksiä normaalien, mukavien ihmisten kanssa. Tekstin ei siis pidä olettaa antavan edustavaa kuvaa Suomesta Kanadaan muuttaneista siirtolaisista tai kanadalaisista. Joillakin Suomesta Kanadaan muuttaneilla oli ongelmia alkoholin ja poliisin kanssa, mutta enemmän oli alkoholia vain kohtalaisesti käyttäviä ja myös täysin raittiita maahanmuuttajia, jotka pysyttelivät lain oikealla puolella.

Samantyyppisistä syistä kirjan perusteella ei pidä muodostaa yleiskuvaa Kanadasta maana eikä Vancouverista tai muista paikkakunnista kaupunkeina tai asuinpaikkoina. Koska Vancouverissa vietetty aika oli lyhyempi kuin työmailla vietetty aika, kaupunkiasunnoiksi valikoituivat alhaisen vuokratason levottomat alueet, joilla elämän varjopuolet korostuivat ympäristössä. Tarjosihan tämä toisaalta myös uteliaalle mielelle paljon kiinnostavaa materiaalia. Kuten tekstissä mainitaan ”ikkunasta ulos katsoessa oli kuin olisi elokuvaa seurannut” monenkirjavan väen asuttamien vilkkaiden katujen varsilla.

Vancouver on kuitenkin kaunis, rauhallinen ja turvallinen kaupunki, jossa kaikkialta maailmasta tulevat asukkaat ja turistit elävät normaalisti pääosin sopuisaa elämää.

Monista henkilöistä on käytetty oikeita nimiä, mutta arveltaessa, että kerrotut asiat voisivat saattaa mainitun henkilön tai hänen läheisensä kielteisen huomion kohteeksi, on nimi muutettu tunnistamattomaksi.

Itse kokemusten luonteesta johtuu, että teksti joskus hyppelhtii paikasta toiseen ja taas takaisin. Työmaat olivat melko lyhytkestoisia, ja välillä muualla tarjoutuneiden urakoiden jälkeen saatettiin palata samoille seuduille uudestaan. Jäsennyksen pääjaksot jakautuvat Suomessa, Ontariossa, Brittiläisessä Kolumbiassa ja jälleen Suomessa vietettyjen kausien mukaan.

Kuten yleensä, aineiston keruu on ollut suurin työ. Se on vaatinut kolmekymmentä vuotta Kanadassa ja lisäksi alussa ja lopussa kerrottua Suomen aikaa kymmeniä vuosia sekin. Itse kokemusten sanelu ja kirjoittaminen kestivät vajaat kaksi vuotta.

Soini ja Helsinki, syyskuussa 2021

Tauno Alkula

Tapani Alkula

Ennen lähtöä

Sota-ajan lapsi

Synnyin kevätpäiväntasauksen aikaan vuonna 1938 kotitalossa, samalla paikalla, jossa nytkin asun. Olin alle kaksivuotias, kun talvisota alkoi. Ennen rauhan tuloa ehdin siihen ikään, että minulla on heikkoja muistoja sotilaista, jotka kävivät lomalla ja lähtivät taas jonnekin. Osa palasi, eivät kaikki. Setäni Heikki oli läheisin kaatunut. Jotenkin vuodet ovat jääneet mieleeni puutteen aikana. Pienen lapsen mieleen sota-aika tunkeutui muutenkin. Äitini kertoi, että tein suositusta laulusta oman versioni. Nukuin kehossa, ja kun heräsin, esitin oman sanoitukseni: ”Maitoo pullohon, poikas valveill’ on.”

Meillä, kuten useimmissa taloissa oli Karjalan evakkoja majoitettuina. Monikin perhe ehti viivähtää hetken ennen lopulliseen sijoituspaikkaansa siirtymistä. Oli Kaasalaiset, Sihvot ja Roihan mummo, joka jo muutaman yön jälkeen siirtyi muualle. Impilahden Välmäeltä tulivat Mikkoset, joiden ikäisestäni pojasta Martista tuli leikkitoverini. Murteet olivat erilaisia, mutta hyvin tulimme keskenämme toimeen ja monenlaista puuhasimme.

Kaverinani oli toinenkin Martti, tien toisella puolella asunut naapuri. Hänen kanssaan kalastimme innokkaasti. Lähistön puolella tusinalla lammella ongimme ja pidimme katiskoitakin. Hauet ja mutapohjaisten lampien mustat ahvenet maistuivat sekä meille että naapuruston kissoille.

Huolettomaan aikaan sopii hyvin runo ”liehuvin kutrein kiidettiin piennarta pitkin”. Tarkoitukseni on tässä kertoa, mille poluille kutrit ovat karisseet niin että on tultu nykyisyyteen, jolloin kiiltävin kaljuin kömmittää katveessa koivuvin.

Varhaislapsuuteni oli yleisilmeeltään onnellista ja hyvää aikaa. Asiaan kuului, että voimien kasvaessa osallistuin kotipuuhiin, kannoin puita, pesin astioita ja siirryin raskaampiin töihin vartuessani. Silloin jaksoi vaivatta töiden jälkeen harrastaa – pääasiassa liikuntaa.

Kukonkylän urheilukenttä oli hyvässä kunnossa, ja monena kesäiltana huusin ääneni käheäksi kannustaessani pesältä toiselle kiitäviä joukkueovereitäni. Yleisurheilua harrastettiin jonkin verran myös. Minä pidin eniten kuulantyönnöstä. Valmennusta ei siihen aikaan ollut, ja epäilen mahdollisuuksiani siinä lajissa. Minulla ei siihen ollut tarpeeksi massaa. Ei soutuveneestä voi tykillä ampua. Painonnostaja minusta olisi saattanut tulla. Kauppias Antti Ahopelto oli ostanut levytangon ja painoja, jotka hän pian myi koulun käyttöön. Painoja oli tosin vain 108 kg. Ilman harjoittelua työnsin 100 kiloa suorille käsivarsille, ja tunsin voiman jylläävän. Minulla olisi ollut kova kehittymisen halu, mutta kuitenkin innostus hiipui kun järjestettyä toimintaa ei ollut eikä muita harjoitteloitakaan.

Pilvet kasautuvat

Isä oli sodan jälkeen Soinin kansanhuoltolautakunnan johtaja. Hänellä oli kuukausipalkka, joten tulimme kohtalaisesti toimeen.

Isä ei ollut maanviljelyksestä kiinnostunut, kun taas äidille kotitilan viljely ja kehittäminen olivat tärkeitä asioita. Kaikki sujui hyvin 1940-luvun loppuun. Sitten syttyi Korean sota. Isä alkoi kansanhuollon lakkauttamisen jälkeen ostella puutavaraa. Hän ei ollut minkään yhtiön asiamies, vaan toimi itsenäisesti. Sodan alkuvaiheessa puun hinta nousi nopeasti. Isä menestyi hyvin, koska pystyi myymään ostohintaa kalliimmalla. Hän sai mukaansa serkkunsa Lauri Jousmäen, jolla oli ajokortti. He ostivat Kannuksesta vuosimallin -38 Fordin, jolla Lauri vei puukuormia satamaan ja rautatieasemalle. He menestyivät hyvin ja pian he ostivat uuden Reinin-Fordin, kaksitahtisen dieselin. Molemmille autoille riitti ajoa. Sitten Korean sota päättyi. Puutavaran hinta laski nopeasti. Isällä oli silloin melko suuret myymättömät varastot, jotka tuottivat tappiota. Myös alkoholi oli tullut kuvioihin. Ehkä ilman sitä tilanne olisi ollut vielä jotenkin pelastettavissa, mutta nyt edessä oli syvä sukellus. Kiinteistö oli kiinnitettynä Soinin Säästöpankille, koska toimintaa oli laajennettu velkarahalla. Tampereen Halko -niminen yhtiö oli suuri velkoja, joka halusi hakata tilan metsää satojen tuhansien markkojen saamistensa turvaamiseksi. Pankilla olisi ollut mahdollisuus estää hakkuut. Pankinjohtaja Rauha Anttila oli kannattanut tilan pelastamista joustavalla toiminnalla. Kuulin, että johtokunnassa ollut tuttu isäntämies oli puoltanut hakkuiden sallimista, vaikka ne uhkasivat vähentää panttina olevan tilan arvoa. Isäntä oli ilmoittanut tarvittaessa huutavansa talon pakkohuutokaupasta hinnalla, jolla pankki saisi saatavansa. Tämä kanta voitti, ja metsässä alkoivat sahat suihkia ja kirveet paukkua. Muistan myös, kuinka Tampereen Halon ostoasiamies tuli asianajajan kanssa hakemaan hak-

kuulupaan isän ja äidin allekirjoituksia. Minulta jäi äidiltä kysymättä, oliko hänenkin aivan pakko allekirjoittaa, mutta ilmeisesti vaihtoehtoa ei ollut.

Metsästämme hakattiin arvokasta männikköä ja vietiin se velkojen kuittaamiseksi. Kotimetsästä hakattiin myös oksaista peltonreunusmännikköä. Työn hoiti pääasiassa kolme kyläläistä, isä kahden poikansa kanssa. Puimalatomme päähän he ajoivat pinon, jonka pyysin päästä parkkaamaan. Työnjohtaja antoikin tämän vajaan viiden kuution urakan minulle. Tuskin se muita olisi juuri kiinnostanutkaan. Puut olivat pahinta lajia paksuoksaisia pölkkyyjä, joita kuoriessa käsivarret ja hartiat saivat oikein kunnon tärinäkäsittelyn. Muiden hakkuualueiden silkoisimmat propsit menivät toisten nyljettäviksi.

Joulukuun 4. päivänä vuonna 1953 meillä oli sitten irtaimiston pakkohuutokauppa. Kaikki oli vasaran alla. Meillä oli kolme lehmää, ja kun äiti tuli aamulypsyltä, hänellä ei ollut mitään tietoa, olisiko illalla enää lehmiä, joita lypsää. Lehdessä oli ollut kuulutus, ja paikalla oli paljon väkeä. Isosiskoni Anja oli ollut Ruotsissa jonkin aikaa töissä, ja hänelle oli kertynyt hiukan rahaa. Anja alkoi tehdä tarjouksia. Paikkakunnan yleisö osoitti uskomatonta ymmärtämystä ja hienotunteisuutta eikä nostanut hintaa kertaakaan sen jälkeen kun Anja oli huutonsa tehnyt. Vain jousikarhi ja auton etupäästä tehdyt hevosvetoiset kumikärryt menivät muualle, koska niitä ei yritettykään itse huutaa, muuten saimme kaiken takaisin, ja hyvin kohtuulliseen hintaan. Lehmätkin säilyivät, ja äiti pääsi vielä illallakin lypsylle.

Anja-siskoni pelasti vielä kiinteistön pakkohuutokaupalta. Hän meni Helsinkiin aloittamaan siellä omaa elämäänsä. Veikko Venamo oli ASO:n (maatalousministeriön asuntoasiainosasto) johtajana. Anja meni suoraan hänen puheilleen ja sai aikaan, että valtio lunasti kiinteistön pankin kiinnelainoja vastaan. Koska valtio ei myynyt alaikäiselle kiinteää omaisuutta, ja koska olin alaikäinen, olin vuokralla kotonani muutaman vuoden. Heti kun tulin täysi-

ikäiseksi, menin Seinäjoelle, jossa allekirjoitetuilla papereilla sain tilan valtiolta. Valtio ei lisännyt pankille maksamansa lainasumman perusteella syntyneeseen velkaan muuta kuin joitakin puhelinkuluja. Taloudellisesti kaupan teki mahdolliseksi minulle myönnetty pitkä ja halpakorkoinen valtion laina. Lisäksi kauppaan liittyi elinkelpoisuusehto: oli joko rakennettava uusi pääarakennus tai raivattava viisi hehtaaria uutta viljelysmaata.

Yritin viljellä tilaa, mutta minulla ei ollut ammattitaitoa eikä oikein opettajaakaan, joten usein menttiin yrityksen ja erehdyksen kautta. Jotenkuten aloimme silti selvitä. Seuraavaksi piti aloittaa talon rakentaminen. Nykyinen asuinrakennus tehtiin silloin. Muutimme joulukuun neljäntenä vuonna 1962, pakkohuutokaupan vuosipäivänä, yhdeksän vuotta myöhemmin. Taloudellisesta romahduksesta seurannut vuosikymmenen kriisi ei vielä ollut ohi. Lainaa maksettiin vielä monta vuotta osin Kanadasta lähettämälläni rahoilla.

Vaikka huutokaupasta selvittiin pelättyä paremmin, talous oli edelleen tiukalla. Kolmesta lehmästä meijeriltä saatu maitotili ei ollut suuri, ja muuten oli satunnaisista metsätöistä saatuja vähäisiä tuloja.

Ennen armeijaan menoa olin mm. Ruoveden Kekkuskylässä metsänhakkuussa. Kotoa lähtiessäni sain ilmaisen kyydin, kun naapuri Kalle Puiras lähti Siiri-hevosineen ajamaan saman seudun, joskin eri työmaan puita. Hän tarvitsi hevosen ja reen kuljetukseen kuorma-auton, jonka kyytiin minäkin mahduin. Kallelle oli löydetty vuokra-asunto talosta, jossa Siiri pääsi talliin. Kävin vain yhden kerran tutustumassa hänen oloihinsa.

Enqvist-yhtiö oli vuokrannut käyttöömmme suuren talon, josta aamuisin lähdimme oksaisen, pitkän kuusikon kimppuun ja jonne illalla märkinä ja väsyneinä palasimme. Nuorelle miehelle työ oli raskasta pokasahan kihnuttamista. Koneita ei vielä ollut. Sain myös ensi kokemukset kämppäelämästä. Meitä oli toistakymmentä miestä vanhan maalaistalon huoneissa, joissa nukuttiin ylä- ja

alasängyissä. Vaatteet levittivät kuivaessaan kosteutta ja hajuja. Tupakointia ei ollut mitenkään siihen aikaan rajoitettu, joten savua riitti. Porukasta irtosi pieruja vähän väliä, ja monilla oli yskää, kuten minullakin jonkin aikaa. Haju- ja äänimaisemaan tietysti tottui eikä se mitenkään silloin vaivannut. Ruoka oli hyvää, siitä voi vieläkin kiitellä meille kokannutta Karijoelta tullutta Helmi-emäntää.

Vuoden 1957 kevättalvella olin naapurin miesten kanssa Ähtärin Niemiskylällä savotassa. Minä, Uuno ja Arvo kaadoimme, karsimme ja katkoimme puut. Poikien isä oli matkassa hevosen kanssa ja ajoi pöllit tienvarteen. Asuimme metsäkaupat tehneiden viiden ikäneidon isossa, vanhanaikaisessa talossa. Meille oli laitettu tupaan kerrossängyt. Uuno nukkui toisen sängyn yläpetillä. Joskus hän oli aamu-uninen. Isä-Matti ei tästä pitänyt, vaan hätisti poikaansa rehevällä Kauhavan murteella:”Nouse ylähä ja tuu alaha, tahi ne veisaavat sulle.”

Vuokraemännistämme nuorin oli 47-vuotias. Muiden ikiä en tiedä. Vanhinkin, Elvi, uskoi voivansa ajatella yhteistä elämää, jos Niemisveden yli tulisi uljas prinssi soutaen. Ei sellaista kuitenkaan kuulunut, ja naiset jatkoivat yhteistä elämäänsä omien rooliensa mukaisesti. Yksi oli keittäjä, toinen ompelija, kolmas hoiti navetan, neljäs hevosajot ja viides oli hallintojohtaja, joka hoiti juoksevat asiat. Hyvin he vaikuttivat tulevan toimeen ja onnistuivat meille miehillekin tarjoamaan asunnon ajaksi, jolloin sitä tarvitsimme.

Matti osti vielä savotan lopuksi talosta löytämänsä puimakoneen ja lähti tuomaan sitä kotiinsa. Kevät oli jo niin pitkällä, että reki tihkoi joissakin tielle paljastuneissa hietikoissa. Vetävään hevosvoimaan yhdistettynä neljä miesvoimaa riitti työntämään lastin vaikeimpienkin kohtien yli, ja Matti sai koneen kotiinsa 30 kilometrin matkan jälkeen.

Kolunkylän savotta

Kesällä 1957 Rosenlew-yhtiö tarvitsi metsätyöntekijöitä Soinin Kolunkylälle. Minulle se sopi, koska muuta tekemistä ei ollut, ja työmaa oli vain kymmenen kilometrin päässä kotoani. Yhtiö oli rakentanut eri puolille Suomea kuusi metsäkämpää, joiden sannottiin olevan kaikkein uudenaikaisimpia siihen tarkoituksen tehtyjä. Siellä oli omat huoneet ja suihkut. Ammattikokki oli palkattu laittamaan ruokalaan syötävää. Kolunkylän Mäkihoivi oli yksi näistä taloista, siisti ja kaikin puolin mukava paikka.

Sain työpaikan. Vaikka matka olisi ollut päivittäin pyörälläkin kuljettavissa, menin kuitenkin Mäkihovin asukkaaksi. En muista vuokran määrää tarkasti, mutta ei se mielestäni varmaan kovin korkea ollut, koska en valinnut kotona asumisen vaihtoehtoa.

Ensi työnä oli hakatun alueen kulutus. Risut ja muu roska poltettiin pinnalta pois. Heti alussa tuli ryöstäytyä kulotusalueen ulkopuolelle, mutta husaamalla saimme karkulaisen kuriin eikä suuria vahinkoja päässyt syntymään. Kiirettä piti, mutta palokuntaa ei tarvittu.

Uutta metsää piti saada kasvamaan. Kaksi miestä eteni rinnakkain vetäen kuokalla maahan sopivan kasvualustan. Perässä tuli kylväjä – useimmat olivat naisia - ja tiputteli siemenet kahden kuokkijan tekemiin läntteihin, tallasi päälle painaakseen siemenet tiukasti kasvualustaan ja siirtyi seuraavaan kylvöpaikkaan. Työ oli riuskatahtista mutta ei kovin rankkaa.

Päivän ja ruokailun jälkeen oli vielä voimia mennä pelaamaan Kolunkylän nuorten kanssa lentopalloa.

Kun kylvöalue saatiin valmiiksi, siirryttiin toiseen paikkaan raivaamaan nuorta kasvavaa metsää. Koneita ei ollut, joten vesuria heiluttelemalla saatiin kasvutilaa vievä risukko ja muut turhat puut lakoon. Työtä tehtiin lähekkäin, mutta onnettomuuksia ei silti sattunut. Läheltä tosin piti. Kuortanelainen kaveri huusi minulle, että voisin kaataa puun hänen niskaansa jos ehtisin. Tällaista

kiusottelua tietysti porukassa harrastettiin. Minäpä iskin pienen puun nurin, vedin sen vesurilla kumoon niin, että ohut latva piiskansiiman tavoin iski huutajaa selkään. Hän nuukahti mahalleen maahan ja säikäytti minut kunnolla. Ei hänelle mitään vammoja siitä onneksi tullut.

Muistan, että tämän savotan aikaan Kukonkylän nuorisoseuran talolla näytettiin Edvin Laineen Tuntematon sotilas, joka siihen aikaan oli melko uusi elokuva. Poljimme työpäivän päätteeksi runsaan 10 kilometrin matkan näytökseen. Vähän yli elokuvan puolenvälin jälkeen nousi ukonilma. Sähköt katkesivat, emmekä nähneet loppua. Vahingon korjaamiseen tuli tilaisuus kun olin armeijassa. Meidät marssitettiin katsomaan Tuntematonta sotilasta elokuvateatteriin. Olin ollut edellisen yön yöpäivystäjänä, mikä vaati veronsa niin että nukahdin kesken kaiken. Taas jäi filmin loppu näkemättä. Nyt olen sen jo nähnyt moneen kertaan itsenäisyyspäivinä ja varmaan muutenkin.

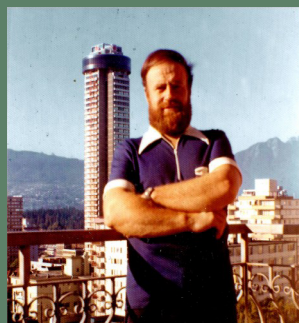
Rosenlewin työt loppuivat kesän jälkeen. Jouduin taas etsiskelmään pieniä, lyhytkestoisia töitä milloin mistäkin lähiseudulta.

Eräs työmaa oli Mäkelänkylällä, kahdeksan kilometrin päässä kotoa. Tieosuus mentiin polkupyörällä ja sen jälkeen kahlattiin hangessa vielä kilometrin verran. Talvi oli runsasluminen, ja pakastakin sen verran kuin kylmänä talvena yleensä on.

Uutena tulokkaana sain huonoimman palstan, koska vanhat tekijät olivat jo parhaat alueet saaneet, eihän yhtiön entisiä soppaluita, kuten siihen aikaan sanottiin, voinut huonoimpaan paikkaan laittaa. Kuusikko oli harvahkoa, vähän kitukasvuista ja oksaista. Pölkyt kaadettiin ja katkottiin määrämittäisiksi pokasahalla. Kaarisaha oli vielä tuntematon keksintö.

Puut myös parkattiin metsässä ja pinottiin vähintään metrin korkuisiksi karkoiksi. Karkot eivät olleet pinon muotoisia vaan pölkyt asetettiin kolmion muotoisesti aina yksi pölkkö sivulleen. Näin saatiin harvassakin metsässä kasa vähintään metriä korkeaksi vähemmällä kantamisella, ja hevosmies löysi puut, eivätkä puut

Ihminen on vähän niin kuin muutkin kappaleet. Jos ei jokin voima saa sitä liikkeelle, se pysyy paikallaan. Kuitenkin jos takana on työntö, edessä veto ja välissä menneiden sukupolvien ja nykyajan naapureiden kulkema reitti Atlantin yli, monet lähtevät. Niin Tauno Alkulakin lähti.

Uudesta maasta löytyy monenlaista vaeltajaa, hämmästyttävä määrä suomalaisia, jotka kokevat joskus karuja kohtaloita, mutta monet saavuttavat myös tavoittelemansa paremman elämän.

Tauno osaa paljon, oppii lisää ja tekee mitä osaa. Rakennuksia korjataan, saunoja tehdään, pörssikin tulee tutuksi. Metsää kaatuu, puita viedään pois ja uusia istutetaan kasvamaan.

Työssä joutuu toteamaan, että suuressa maassa voivat toleranssit olla hyvin pieniä. Työ on raskasta ja myös vaarallista ja tiukasti säänneltyä. Tiukkojen sääntöjen toinen puoli on, että aina on mietitty, mitä voi tapahtua ja siihen on varauduttu. Ensiapu on paikalla, jos veri vuotaa. Joskus tosin kukaan ei voi auttaa.

Vaikka pinna toisinaan on tiukalla, mukaan mahtuu aina runsaasti huumoria, jos maailmaa osaa katsoa sopivasti viistoon. Tauno osaa...

ISBN 978-952-80-5077-3

9 789528 050773